

МІНІСТЕРСТВО ВНУТРІШНІХ СПРАВ УКРАЇНИ
ЛУГАНСЬКИЙ ДЕРЖАВНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
ВНУТРІШНІХ СПРАВ імені Е.О. ДІДОРЕНКА

Актуальні проблеми правоохоронної діяльності

Збірник матеріалів
Всеукраїнської науково-практичної
Інтернет конференції

(23 грудня 2016 року)

Сєвєродонецьк
РВВ ЛДУВС ім. Е.О. Дідорєнка
2017

УДК 351.74(477)(063)
ББК 67.9(4Укр)я43
А 43

Рекомендовано до друку та розповсюдження через
мережу Інтернет вченою радою
Луганського державного університету
внутрішніх справ імені Е.О. Дідоренка
(протокол № 6 від 29 грудня 2016 року)

A43 Актуальні проблеми правоохоронної діяльності
: збірн. матер. Всеукр. наук.-практ. Інтернет конференції
(м. Северодонецьк, 23 грудня 2016 р.) ; упоряд. к.ю.н.,
доц. В.С. Бондар, к.ю.н. М.В. Кривонос. –
Северодонецьк : Луган. держ. ун-т внутр. справ
ім. Е.О. Дідоренка, 2017. – 422 с.
ISBN 978-617-616-075-5

Збірник містить матеріали доповідей учасників
Всеукраїнської науково-практичної Інтернет конференції,
присвяченій розгляду актуальних проблем правоохоронної
діяльності, що проходила 23 грудня 2016 року в
м. Северодонецьк.

Для науковців, викладачів, курсантів і студентів вищих
навчальних закладів юридичного профілю, а також усіх, хто
цікавиться сучасними проблемами правоохоронної
діяльності.

Матеріали публікуються в авторській редакції. Їх зміст
відображає персональну позицію учасника конференції.

ISBN978-617-616-075-5

УДК 351.74(477)(063)
ББК 67.9 (4Укр)я43

© ЛДУВС ім. Е.О. Дідоренка, 2017
© Автори, 2017

УДК 343.985

М. В. Кривонос

кандидат юридичних наук,
фахівець науково-дослідної лабораторії
з правових та організаційно-тактичних проблем ОРД
(Луганський державний університет
внутрішніх справ імені Е.О. Дідоренка,
м. Северодонецьк)

ТИПОВІ СПОСОБИ КОНТРАБАНДИ НАРКОТИЧНИХ ЗАСОБІВ, ПСИХОТРОПНИХ РЕЧОВИН, ЇХ АНАЛОГІВ АБО ПРЕКУРСОРІВ

В останні роки в Україні спостерігається активний перерозподіл незаконного ринку наркотичних засобів, психотропних речовин, їх аналогів або прекурсорів (далі по тексту наркотичних засобів) та збільшення обсягів їх незаконного обігу. Донедавна традиційні для нашої країни наркотичні засоби природного походження (макова солома, канабіс та ін.) поступово витісняються більш сильними за впливом на організм людини та особливо небезпечними для здоров'я аналогами синтетичного та напівсинтетичного походження. Така ситуація стає можливою, у тому числі, завдяки вчиненню контрабандних поставок в Україну наркотичних засобів, кількість яких з кожним роком збільшуються (у 2014 році було обліковано 158 кримінальних правопорушень, передбачених ст. 305 КК України, у 2015 році – 207, за 11 місяців 2016 року – 301). Такі злочини набувають все більш витончених та організованих форм, адже на фоні збільшення кількості осіб, які вживають наркотичні засоби, автоматично зростає попит на різні їх види. Це змушує осіб, які вчиняють контрабанду корегувати механізми і тактику протиправної діяльності. При цьому способи контрабанди наркотичних засобів також зазнають суттєвих змін, далеко випереджаючи можливості компетентних державних органів у боротьбі з ними.

Проблематика формування криміналістичної характеристики та методики розслідування контрабанди наркотичних засобів була предметом досліджень В.В. Клевцова, М.І. Костіна, А.М. Поляка, В.В. Плукаря, Ю.Г. Пономаренка, А.В. Пушцевої, Д.Ю. Стригуна, В.А. Тимошенка, В.М. Шевчука, А.Г. Харатишвілі та інших. Їх праці фактично сформували систему сучасних наукових уявлень у цій сфері.

Водночас кількісне зростання контрабанди наркотичних засобів, удосконалення використовуваних під час її вчинення та приховування злочинів засобів, методів і прийомів потребує додаткового

дослідження питань застосування злочинцями різноманітних способів контрабанди, до яких вони вдаються з метою реалізації злочинної мети, що і є метою цієї роботи.

В криміналістиці спосіб злочину розглядається як образ дій злочинця, який проявляється у певній взаємопов'язаній системі дій та прийомів підготовки, вчинення і приховування злочину.

Проведене емпіричне дослідження дає змогу охарактеризувати способи контрабанди наркотичних засобів як переважно повноструктурні, тобто такі, що містять увесь комплекс дій злочинців з підготовки, вчинення та приховування предметів контрабанди та слідів злочинного діяння, охоплюваних єдиним злочинним задумом.

Підготовчі дії до вчинення контрабанди наркотичних засобів включають:

1) вивчення обстановки на місці передбачуваного вчинення злочину;

2) аналіз режиму роботи співробітників державної фіскальної та державної прикордонної служб України на пункті пропуску через кордон, режиму несення служби;

3) визначення технічних засобів, які використовуються для догляду та виявлення контрабандних вантажів, чи застосовуються службово-розшукові собаки;

4) встановлення специфіки митних процедур на конкретному пункті пропуску тощо;

5) підготовка схованок (місць для прихованого переміщення наркотичних засобів, обладнання для їх виготовлення). До того ж, можуть використовуватися конструктивні особливості певного транспортного засобу (порожнини) або застосовуватися які-небудь технологічні рішення;

6) пошук та підготовка виконавця.

За результатами аналізу судової та слідчої практики, спеціальної літератури та чинного законодавства України встановлено, що контрабанда наркотичних засобів може бути вчинена шляхом переміщення* предметів злочину через митний кордон України:

1) *поза митним контролем*, тобто їх переміщення:

- поза місцем розташування митниці (з використанням потай-

* Під переміщенням через митний кордон слід розуміти ввезення на митну територію України, вивезення з цієї території або транзит через територію України товарів та інших предметів у будь-який спосіб. Обов'язковою ознакою складу контрабанди наркотичних засобів є місце його вчинення – митний кордон. Перед переміщенням наркотичні засоби, психотропні речовини, прекурсори обов'язково повинні знаходитися за його межами.

них стежок, обхідних доріг для того, щоб оминати митний контроль або погано охоронюваний кордон);

- у розташуванні митниці, але поза зоною митного контролю;
- поза часом здійснення митного оформлення (тобто до відкриття чи після закриття митниці, яка є тимчасовою або працює не цілодобово);

- із незаконним звільненням від митного контролю;

2) з приховуванням від митного контролю:

- з використанням тайників (спеціально виготовлених або обладаних з метою вчинення контрабанди схованок у конструктивних порожнинах транспортних засобів, устаткуванні, предметах побутового призначення, тарі, ручній поклажі, предметах одягу, особистих речах та інших місцях, що утруднюють їх виявлення);

- через надання одним предметам вигляду інших із зміною або заміною зовнішніх ознак: форми, стану, пакування тощо, що дозволяє віднести наркотичні засоби до предметів іншого виду (так зване камуфлювання справжності);

- через маскуванню наркотичних засобів під об'єкти, що не потребують декларування;

- способом розміщення контейнерів з наркотичними засобами в організмі або на тілі людини або тварини. Розрізняють два різновиди такого приховання: а) ковтальний спосіб (ковтання контейнеру з наркотичним засобом з метою переміщення через кордон); б) спосіб використання внутрішніх природних порожнин, отворів тіла або органів [1, с. 60] (ректальних, вагінальних тощо). Дані способи транспортування предметів контрабанди одночасно є найбільш складними та небезпечними, однак забезпечують порівняно низьку ймовірність виявлення наркотичних засобів. Крім того, такі способи контрабанди мають обмежені можливості щодо обсягу вантажу, що перевозиться. Саме тому їх використовують для доставлення найбільш дорогих наркотичних засобів, зокрема героїну та кокаїну, здебільшого на авіаційному транспорті через незначний час, що витрачається на їх перевезення;

- подання органу Державної фіскальної служби України, як підстави для переміщення предметів через митний кордон: підроблених документів; документів, одержаних незаконним способом; які містять неправдиві дані; котрі є підставою для переміщення інших предметів [2, с. 897; 3, с. 38-49; 4, с. 52-53; 5, с. 247];

- з оманливим використанням засобів митної ідентифікації;

- без відповідних дозвільних документів (без декларування або з недостовірним декларуванням наркотичних засобів, психотропних речовин, їх аналогів, рослин або їх частин, що містять наркотичні засоби чи психотропні речовини);

- з використанням дипломатичних каналів (наркокур'єрами можуть виступати й співробітники фельд'єгерських служб тощо).

Не виключені й комбіновані способи контрабандного переміщенням таких об'єктів.

В окремих випадках злочинці організують «пробні» переміщення наркотичних засобів через митний кордон з метою:

1) перевірки готовності співробітників митниці запобігати переміщенню наркотичних засобів через митний кордон;

2) організації подальших контрабандних перевезень цим шляхом більшої за обсягами партії наркотичних засобів.

Перемістити предмети контрабанди через митний кордон можна засобами авіаційного, водного, автомобільного, залізничного транспорту, змішаними (комбінованими) перевезеннями (зокрема, міжнародне перевезення вантажів, що здійснюється щонайменше двома різними видами транспорту тощо), пішки або міжнародним поштовим зв'язком.

Наркотичні засоби, психотропні речовини, прекурсори можуть бути переміщені через митний кордон як разом з особами, які його перетинають (особистий безпосередній спосіб вчинення контрабанди), так і окремо від них (безособовий спосіб контрабанди). Залежно від перевізника, відправника та одержувача такі об'єкти може бути переміщено в:

- вантажних відправленнях;
- супроводжуваному багажі;
- несупроводжуваному багажі;
- ручній поклажі;
- міжнародних поштових відправленнях;
- міжнародних експрес-відправленнях.

З метою недопущення виявлення компетентними державними органами наркотичних засобів та успішного перетину митного кордону контрабандисти вдаються до різноманітних способів приховання предметів злочину. Основна частина таких дій вчиняється на етапі підготовки до вчинення контрабанди наркотичних засобів й також відірвана від власне переміщення. Метою приховання є введення в оману співробітників митниці щодо переміщуваного товару, а також зовнішньої поведінки, спрямованої на мінімізацію уваги до своєї особи.

За даними узагальнення судової та слідчої практики також встановлено, що найбільш типовими місцями приховання наркотичних засобів є: ручна поклажа (серед них, валізи та сумки з подвійним дном); різні побутові предмети, які переміщуються через митний кордон та мають конструктивні порожнини або спеціально обладнані схованки; схованки у транспортних засобах, де наркотичні засоби ховають у важкодоступних місцях, схованки у вантажних контейнерах.

Слідчій практиці відомі й інші способи приховання наркотичних засобів, що були незаконно переміщені через митний кордон України: з використанням консервних банок з рибною продукцією; свіжомороженої риби як всередині кожної рибини, так і в ящиках між риб; у креветках; у формі виробів кустарного промислу, виготовлених з додаванням кокаїну; у мішках з кавою, що йде на експорт; шляхом просочення волокон одягу наркотичною речовиною; під виглядом овочів – упакувань округлої форми із наклеєним лушпинням цибулі [6, с. 42] та інші.

Наведені приклади свідчать про постійні прагнення контрабандистів віднайти нові, більш вигідні та безпечні способи та шляхи (маршрути) незаконного переміщення наркотичних засобів через митний кордон України.

Отже, вивчення та аналіз різноманітних способів підготовки, вчинення та приховання предметів контрабанди наркотичних засобів є необхідною передумовою для організації та проведення ефективної протидії таким суспільно небезпечним діянням.

Список використаних джерел:

1. Шевчук В.М. Методика розслідування контрабанди : проблеми теорії та практики : монографія / Віктор Михайлович Шевчук. – Х.: Гриф, 2003. – 280 с.
2. Науково-практичний коментар Кримінального кодексу України / за ред. М. І. Мельника, М. І. Хавронюка. – 9-те вид., переробл. та допов. – К. : Юридична думка, 2012. – 1313 с.
3. Шевчук В. М. Криміналістичні проблеми дослідження та систематизації способів вчинення контрабанди / В. М. Шевчук // Митна справа : наук.-аналіт. журн. з питань митної справи. – 2002. - №4. – С. 38-49.
4. Полях А. М. Криміналістична характеристика та основи розслідування контрабанди наркотичних засобів, психотропних речовин, їх аналогів або прекурсорів : дис... канд. юрид. наук: спец. 12.00.09 «Кримінальний процес та криміналістика; судова експертиза» / А. М. Полях. – Харків, 2009. – 196 с.
5. Криміналістика : підручник / кол. авт. : В. Ю. Шепітько, В. О. Коновалова, В. А. Журавель та ін. / за заг. ред. проф. В. Ю. Шепітька. – 4-е вид., перероб. і доп. – Харків : Право, 2008. – 464 с.
6. Горбаченко П.А. Способи приховання контрабанди наркотичних засобів, психотропних речовин, їх аналогів чи прекурсорів / П.А. Горбаченко // Науковий вісник Ужгородського національного університету. Серія ПРАВО. – 2016. – Випуск 37. – Том 3. – С. 39-42.

Коваленко В.В. Щодо коректності використання деяких термінів у теорії та практиці досудового розслідування.....	150
Коваленко Є.В., Плетньов О.В. Особливості контрозвідувального захисту об'єктів економіки України від терористичних посягань.....	152
Ковальов В.В. Шляхи підвищення рівня компетентності працівників Експертної служби МВС України, які залучаються у якості спеціалістів під час проведення слідчих дій.....	155
Когут А.А. Відшкодування витрат за розміщення повісток про виклик в засобах масової інформації під час спеціального досудового розслідування.....	158
Колесов Е.Є. Інформаційна боротьба як найефективніший засіб досягнення мети в сучасних збройних конфліктах.....	162
Коник М.Ю. Поняття та зміст прокурорського нагляду за діяльністю оперативних підрозділів.....	164
Косткіна Ю.О. Історичні етапи становлення та розвитку вищої ради правосуддя.....	167
Кравченко М.Я. До питання встановлення автентичності об'єкту дослідження: предметів антикваріату та творів мистецтва у експертній практиці.....	170
Кравцівцев О.О. Проблеми судово-експертної діяльності та техніко-криміналістичного забезпечення кримінального провадження.....	173
Кривонос М.В. Типові способи контрабанди наркотичних засобів, психотропних речовин, їх аналогів або прекурсорів.....	177
Кріпак А.П. Проблемні питання реалізації кримінальних процесуальних гарантій потерпілого як суб'єкта доказування під час залучення експерта у кримінальному провадженні.....	182
Кудіков В.А. Особливості реалізації права на проведення мирних зібрань в сучасних умовах.....	186
Курачченко М.В. Окремі тактичні прийоми допиту підозрюваного під час досудового розслідування.....	189
Кучеренко О.А. Проблемні питання протидії незаконному обігу вогнепальної зброї, переробленої зі стартової.....	191
Лизогубенко Є.В. DDOS-атака як один з інструментів вчинення кіберзлочинів.....	194
Литвин В.В. Загальна характеристика адміністративного провадження в Україні.....	196
Лозова С.М., Лозовий А.О. Проблемні питання підготовки і проведення молекулярно-генетичних експертиз.....	199
Лотоцька Я.І. Кримінально-правова характеристика ненадання допомоги хворому медичним працівником.....	202
Матвієнко С.А. Щодо проблем науково-методичного забезпечення проведення судових експертиз за напрямком дослідження зброї підрозділами Експертної служби МВС України.....	208

Наукове видання

Актуальні проблеми Правоохоронної діяльності

Збірник матеріалів Всеукраїнської
науково-практичної Інтернет конференції

(Сєверодонецьк, 23 грудня 2016 року)

Упорядники –

В.С. Бондар
М.В. Кривонос

Редактор, оригінал-макет –

В.С. Бондар
М.В. Кривонос

Підписано до друку 23.03.2017.
Формат 60 x 84 ¹/₁₆. Ум. друк. арк. 24,53.
Тираж 300 прим. Зам № 6

Редакційно-видавниче відділення
відділу організації наукової роботи Луганського державного
університету внутрішніх справ імені Е. О. Дідоренка

ВИГОТОВЛЮВАЧ

Поліграфічне підприємство СПД Румянцева Г. В.

54038, м. Миколаїв, вул. Бузника 5/1.

Свідоцтво про державну реєстрацію МК № 11 від 26.01.2007 р.